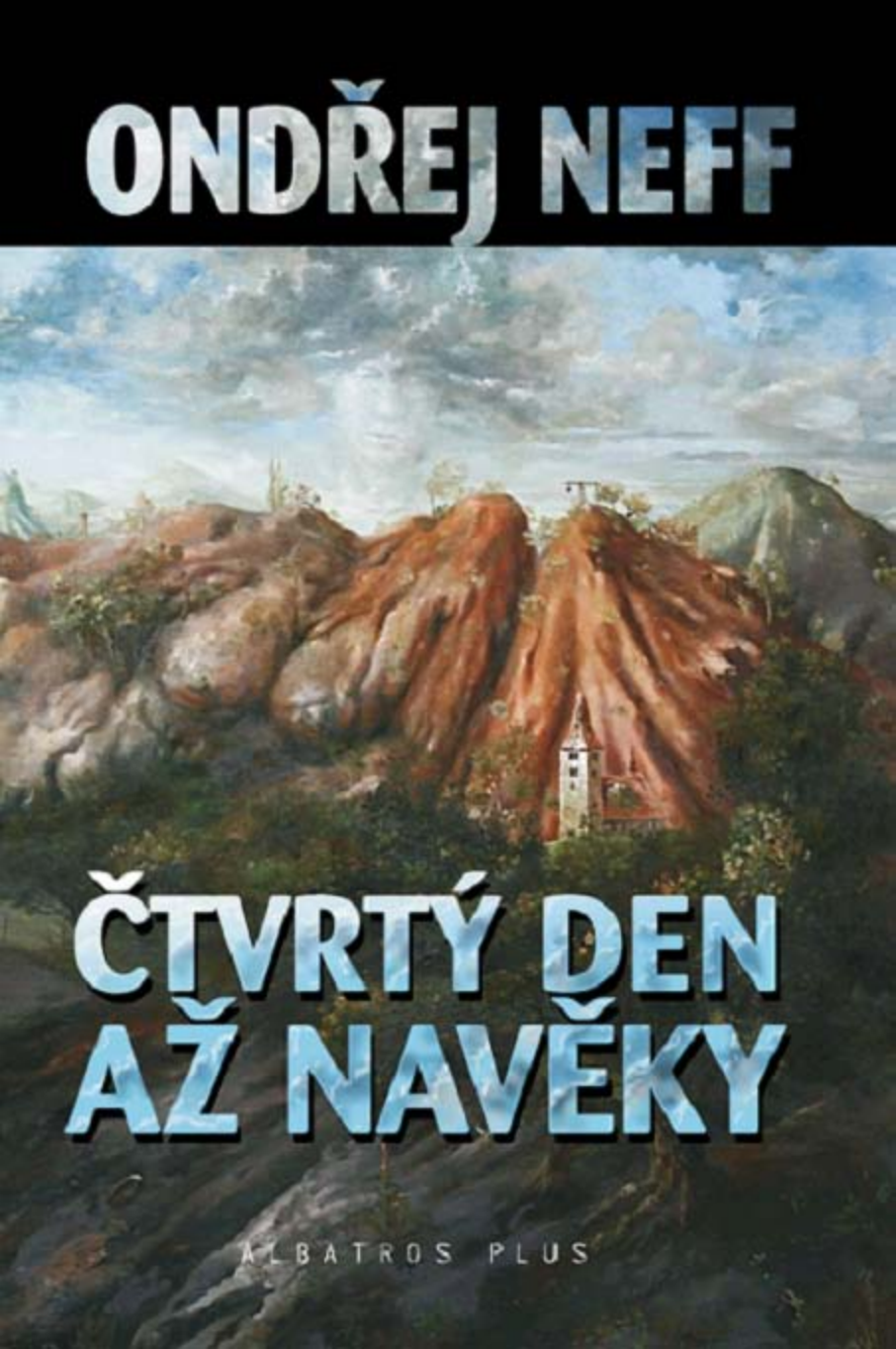

ONDŘEJ NEFF

ČTVRTÝ DEN AŽ NAVĚKY

ALBATROS PLUS

**ČTVRTÝ DEN
AŽ NAVĚKY**

albatros

plus

ČTVRTÝ AŽ

ONDŘEJ NEFF
DEN
NAVĚKY

albatros

Copyright © Ondřej Neff, 1987, renewed 2008

Cover and illustration © Jan Souček – heir, 2008

www.albatros.cz

ISBN 978-80-00-01922-2

TVÁŘ (!) ČLOVĚKA (?)

Problém identity a problém umělé inteligence, to byla velká témata kyberpunku, vůdčího literárního hnutí ve sci-fi začátku osmdesátých let. Kde se ve stroji zrodí vědomí? Jak se budou chovat stroje, nerozeznatelné od lidské bytosti? To byly otázky, které nás zajímaly v době, kdy se lidem dostaly do rukou první mikropočítače a věk informačních technologií se rýsoval na obzoru.

Povídka je o kyborgovi, o bytosti, která je z větší části dokonalý stroj a zbytky lidské identity přebývají v jejím mozku. Právě ten si zapamatoval základní údaje o svém původu a je veden jedinou touhou, získat lidskou tvář. Neuvědomuje si svoje hranice, meze svých možností. Uvěří na lásku, a to je jeho tragédie. Budoval jsem tuhle povídku podle zásad, které jsem si pro sebe odvodil na základě zkušeností z mé první povídkové sbírky Vejce naruby. V osmdesátých letech u nás nevycházelo mnoho akčních povídek a tahle byla jedna z mála, které se to povedlo. Je postavena na dějových zvratech. Lodovic Thomas složí zkoušky, a přesto je určen k likvidaci. Probíje se na svobodu a přepadne byt doktorky Dagmar Sakade. Nechá se oklamat? Jak se to vezme, z určitého hlediska mu Dagmar zajistí dobrý džob. Jenže on chce mít lidskou tvář, on chce být člověkem a zachová se lidsky, sebedestrukčně. Jako lidská bomba.

Třebaže je téma kyborgické, není to kyberpunková povídka (jakkoli je pravda, že kyberpunk nemá žádná pevná pravidla). Kyberpunk je přece jen poněkud dekadentní žánr. Tenhle Lodovic nemá v sobě dekadence, ani co by se za čip vešlo. Výtkl si cíl a jde za ním s razancí buldozeru, v němž usnul řidič s nohou na plynu. To, že poleví v ostražitosti a v podstatě se nechá napálit doktorkou Sakade, to není úkrok z nastoupené cesty. Bytost toužící po lidské tváři musí být schopná lásky a pro Lodovica je cit k Sakade stejně důležitý jako obličej.

Obvykle nacházím chyby v povídkách, které po letech po sobě čtu a pokouším se je rozebrat. Nad touhle povídkou si musím klást otázku, proč v podstatě neměla ve své době úspěch, třebaže na ní

žádnou chybu nevidím? Asi proto, že jak Lodovic, tak Dagmar jsou tak účelní. I ona je zacílený systém. Chce zachránit svůj život, chce si užít rozkoš z neobvyklého sexu a chce prospět svému kamarádovi plukovníku Richardu Fobassovi.

Jenom nepočítá s tím, že Lodovic vezme tak vážně ponaučení PAMATUJ, ŽE JSI BOMBA.

„Žák-kyborg číslo dvacet jedna hlásí ukončení zkoušek,“ zaštěkal Thomas, pěkně nahlas, řízně, tak jak to má inspektor Bevilaqua rád. Byl nevýslovně šťastný, že má zkoušky za sebou. Ve čtyřech z deseti disciplín dosáhl rekordních výsledků: v silové zkoušce, v rychlosti, obratnosti a motorické reakci. V ostatních šesti stál vysoce nad průměrem. Školní martyrium má za sebou. Bevilaqua mu teď pogruluje a hlavně – předá mu tvář.

Jedenadvacítká, jako každý žák kyboškoly, dosud neměla tvář. Její karbonitová hlava byla vejčitá, dokonale hladká, bez sebe-menší nepravidelnosti. Vypadala jako veliké vejce s otvory pro nozdry a zvukovody. Také ústa měla bezretá, takže jenom vlhké oči připomínaly, že tento divný geometrický útvar jednou nabyde lidské podoby.

Tváře byly uloženy, jak Thomas dobře věděl, v Bevilaquově kanceláři. Ano, tam vzadu, ve velkém frizoboxu, hned za inspektoro-vými zády.

Bevilaqua spojil ruce do velikého chlupatého uzlu. Jeho tučná lysá hlava se potila.

„Už jsem dostal hlášení, jedenadvacítko,“ řekl inspektor. „Výsledky máte výborné, ale – bohužel. Zkoušky jste nesložil.“

„Jak tomu mám rozumět?“ zeptal se Thomas klidně. Ostatně, nedovedl by se zeptat jinak než klidně. Nebyl už člověkem v pravém slova smyslu. Z někdejšího gravimetrického mechanika Thomase zbyl jen mozek a část míchy. Vše ostatní byl bioplast a karbonit. I v tomto ohledu Thomas byl výjimečný: ještě nikdy se nepodařilo vyrobit kyborga, který obsahoval tak málo původních organických dílů.

„Nemusíte tomu rozumět,“ řekl Bevilaqua a pomalu rozpletl ten uzel z prstů. Opřel se do křesla, vzdychl a rozhlédl se mimoděk po místnosti. Nebylo tam nic, co by si zasloužilo pohled – holé stěny polepené výchovnými plakáty. PAMATUJ, ŽE JSI BOMBA, to byl slogan, který se v rozmanitých obměnách opakoval na každém z nich.

Thomas stál u dveří, ruce na švech štruskových kalhot, hrud' vypjatou, a strnule hleděl na inspektora.

Ten si levičkou pohladil vlhkou pleš, pravou rukou se poškrábal na hrudi, pak zajel níž, snad ho svrbělo stehno, ale vzápětí se jeho ruka vynořila nad deskou stolu a třímala v ruce nějaký předmět. Thomas si stačil všimnout, že je to armádní pistole vzor LX-2012, raketová střela sykla v kolejnicích a takřka současně se mu zasekla do hrudi, kde explodovala, ani ne moc, ani málo, přesně tak, jak to pečlivé mozky inženýrů spočítaly.

Stejně bys tomu nerozuměl, pomyslel si Bevilaqua. Výsledky máš sice výborné, chlapče, jenže co naplat, naše přístroje toho vědí o tobě víc, než si uvědomuješ ty sám. Jsi jiný než ostatní. Nemáš zábrany, které kyborg musí mít, jinak by byl nebezpečný. Vytváření zábran – to je smysl naší školy. Kyborg nesmí být schopen ublížit člověku. Ty bys mu asi také neublížil, ale jenom proto, že bys nechtěl. A na to se nemůžeme spolehnout. Proto tě musíme zrušit.

Podle předpisu by měl Bevilaqua zavolat likvidační čet, aby se o jedenadvacítku postarala. Jenže inspektor velice rád likvidoval kyborgy sám. Byla to jeho jediná libůstka, jediná radost, kterou si v neútluném prostředí školy dopřával.

Trefil jedenadvacítku přesně, to věděl moc dobře. V hrudi jí zela veliká díra, docela blízko energobaterie. Počkej, ty chlape, říkávali kolegové, až jednou trefíš toho kyborga do baterky. To teprve uvidíš, co je to bomba! Bevilaqua se jim smál. Nemějte péči, odpovídal, umím střílet. To je jediné, co dovedu pořádně.

Trefil přesně, jenže jedenadvacítku ne a ne jít k zemi.

Kyborg rotoval místností jako roztočený vlček. Bezbarvá syntetická krev a útržky bioplastu odletovaly z otevřené rány a zkrápěly plakáty s nápisem PAMATUJ, ŽE JSI BOMBA, a několik

kapiček dopadlo i na Bevilaquu, a dokonce i na ocelovou stěnu frizoboxu, kde jsou uchovány tváře.

Měl bych mu napálit ještě jednu, uvažoval inspektor. Jenže jak? Potvora nepostojí a nepostojí. Příště se budu trefovat do hlavy. Jenže – do hlavy... Tam je lidský mozek, a to člověku přece jenom nedá, cítí se tak nějak hloupě, když se trefuje do člověčiny. Přece jenom jsou tihle kyborgové proti pánubohu!

Kyborg se přibližoval, takže už nebylo zbytí, a Bevilaqua napřáhl ruku, zamířil na bělostnou vejčitou hlavu, nová střela vklouzla do kolejek, ale to už byl kyborg tady, jediným úderem ruky odhodil těžký psací stůl, popadl pistoli za hlaveň a prudce trhl.

Bevilaqua jenom pocítil, že mu něco škube rukou, a bolest si uvědomil až potom, když zahlédl ten podivný zahnědlý předmět, zaklesnutý do lučíku pistole, a došlo mu, že je to jeho vlastní prst.

Jedenadvacítká se zastavila.

Rána v kyborgově hrudi byla hrozná. Teklo z ní však stále méně krve a na roztržených okrajích se už matně chvěla krycí mázdra.

Bevilaquovi se rozhoupal žaludek, zatmělo se mu před očima, ale pak ho ovládl spravedlivý hněv.

„Tohle si odskáčeš, jedenadvacítko! Okamžitě mi vrať zbraň!“

Kyborg ji bez zjevné námahy zlomil a hodil inspektorovi k nohám. Prst vyklouzl z lučíku a ležel teď na zemi, ubohý, opuštěný. Kolik kousků mého těla zůstalo tam venku v troskách Koriolanu, uvažoval Thomas. Zbyl ze mě jenom mozek. Ani tvář nemám.

Tvář! Tam uvnitř, ve frizoboxu, bylo několik set tváří, mužských i ženských. O ženskou tvář nestojí, chce mužskou, jakoukoli, třeba tvář malomocného nebo syfilitika, jenom aby měla lidské rysy!

Thomas nenáviděl geometrickou vejčitost své lebky, nenáviděl vlastní strojovou dokonalost, nenáviděl svoji sílu i svůj postřeh. Jak rád by byl na místě inspektora, tlustého, plešatého chlapa, teď navíc zmrzačeného... Je to ale chlap, je to člověk!

„Já vás nechám zrušit, jedenadvacítko,“ zasyčel Bevilaqua.

„Už jste se o to pokusil,“ odpověděl Thomas klidně. „A neříkejte mi jedenadvacítko. Jmenuju se Thomas. Lodovic Thomas.“

„Jak to víš?“ lekl se Bevilaqua.

„Pamatuju si to.“

Tak je to přece jenom zmetek, nepovedený kyborg. Správný kyborg si nepamatuje na svoji lidskou minulost. Tenhle parchant bůhvíjakým zázrakem prošel kontrolou. Proto je jiný, proto si ho všimly senzory, proto nemá zábrany...

Bevilaquou zalomcovala prudká zuřivost. Tak já mám trpět za to, že nějaké hovado ve fabrice nesplnilo svoji povinnost a pustilo šmejda z pásu. Ale já tohle tak nenechám. Já to poženu setsakra vysoko. Já jim tam zatopím, že nebudou vědět, čím jsou.

Kyborg k němu přistoupil.

„Co ještě chceš?“ vyjel na něho inspektor.

„Tvář.“

„Cože?“

„Otevřete frizobox a vydejte mi tvář.“

Bevilaqua se hystericky rozesmál.

„Ty jeden blboune, jaké máš představy! Ty si myslíš, že si tvář nasadíš na tu svou kebuli jako čepici, že mi řekneš pá pá a půjdeš po svých?“

„Otevřete frizobox,“ opakoval Thomas a popadl inspektora za paži.

Inspektor měl silné paže, svalnaté, ale Thomas cítil, že by dokázal svými prsty rozdrtit všechny ty svaly a kosti jako hrudku tvarohu. Nechtěl to udělat, ale mohl by.

Neuvědomoval si, že právě to ho liší od jiných kyborgů. Ti by prostě něco takového neudělali. Nemohlo by je to napadnout.

„Tvář vám může implantovat jenom odborník ve speciální laboratoři. Dobře víte, že z bezpečnostních důvodů takové odborníky ani laboratoř ve škole nemáme. Můžu vám tvář vydat. Jak se od sud dostanete? Sotva vytáhnete paty, pověsí se na vás policie a třeba i armáda!“

Roztřásl ho strach a mimoděk začal Thomasovi vykat.

Kyborg neřekl nic, jenom mu stiskl paži o poznání víc. Vyděšený inspektor se otočil k frizoboxu a zasípěl:

„Otevírám zámek, kód bé ix, dvanáct padesát tři.“

Kyborg, ale ani Bevilaqua si neuvědomili, že bezpečnostní zám-

ky počítají i s tou možností, že by mohl někdo nátlakem nutit autorizovanou osobu, aby zámek otevřela. Nervozita v takovém případě ovlivní lidský hlas. Právě to se v tomto případě stalo.

„Váš hlas neodpovídá normě,“ ozvalo se ze skrytého reproduktoru. „Uvědomuji bezpečnostní službu.“

„Tak vidíš, blbče,“ zaskučel Bevilaqua. „Pusť mě! Nemá to žádný smysl. Bezpečáci tady budou v minutě.“

Thomas uvolnil stisk.

„Já bych ti to rád otevřel,“ drmolil Bevilaqua. „Jenže vidíš sám, že to nejde. Vy si všichni myslíte, že inspektor je něco jako pánbůh a může všechno. Ale tak to vůbec není. Já jsem jenom kolečko ve stroji a musím poslouchat...“

„Ticho...“ poručil mu kyborg.

Bevilaqua okamžitě poslechl.

Z dálky se ozvalo kolísavé houkání poplachové sirény. Thomas znal dobře to houkání. Bezpečnostní jednotky školy často cvičily. Námětem cvičení zpravidla byla „likvidace asociálního jednání nezvladatelných elementů“. I ta okázalá cvičení patřila k výuce. Připomínala žákům-kyborgům, co by se stalo, kdyby překročili hranice předpisů a regulí.

Kdy sem vojáci přijdou? Za minutu? Za devadesát vteřin? Dozorčí důstojník pečlivě měřil a zaznamenával časy. Jako kdyby šlo o nějakou zkoušku. Také mně zaznamenávali časy. Měl jsem vynikající. Zkoušky jsem složil skvěle.

Jenže teď mi nechtějí vydat tvář.

Připomněl si ránu, která mu vězí v hrudi. Položil si na ni ruku. Pod bříšky prstů ucítil hebký dotyk krycí blány. Rána se dobře hojí. Jsem vynikající stroj.

Jsem stroj.

Žalost i zlost mu sevřely hrdlo. Zaslechl vzdálený dusot lidských nohou. Už se ženou, celá smečka, samopaly v rukou, ukrytí v neprůstředných krunýřích, podobní robotům, aby – sami bez tváře – zabili bytost bez tváře.

Přistoupil k frizoboxu, objal ho pažemi, snad v první chvíli ani nechtěl udělat to, co vskutku udělal – zhoupal se v kolenou a zvedl tu dvoutunovou skříň o dobrý půlmetr!

Podlaha zasténala, když po ní kráčel s boxem v náruči, těžce a hlučně, a vlekl svůj olbřímí náklad ke dveřím. V jedné chvíli si Bevilaqua myslel, že má vyhráno: Thomas prudčeji došlápl a podlaha se pod ním propadla. Noha mu zajela do otvoru až po ohbí kolena a frizobox na ni nalehl plnou vahou. Kyborg sebou zazmítal jako šelma chycená do pasti. Bojoval s nebezpečím krutě a mlčky. Bevilaqua na něho očarovane hleděl. Chtěl by utéct, dobře si uvědomoval, že k tomu má příležitost, že na něho Thomas nedosáhne. Měl ale pocit, že se ocitl v hrůzném snu, ve kterém se člověku chce utíkat, ale nohy váží víc než cent. Soustředoval veškerou vůli, aby ze sebe tíživou malátnost setřásl, dokonce i tu hryzavou bolest volal ku pomoci, avšak když se vzpamatoval, bylo už pozdě. Thomasovi se podařilo odsunout kovovou skříň na stranu, jediným škubem vytrhl nohu z pasti i se čtverečním metrem podlahy, a jakmile se Bevilaqua rozběhl ke dveřím, hrábl po něm levou rukou, zasáhl ho předloktím a odhodil nazad, jako by to byl nafukovací balonek. Co se dělo v příštích minutách, Bevilaqua neviděl. Zády se opíral o převržený psací stůl a kašlal a sípěl a z očí se mu valily slzy. Když prozřel, frizobox zakrýval vchod.

„Otevřete ho a vydejte mi tvář,“ opakoval kyborg klidně. Ani po tak nadlidském výkonu nebyl zadýchaný.

Bevilaquovi bylo najednou všechno lhostejné. Tělo ho bolelo na stovce míst a místeček a všechny ty bolesti i bolístky se slévaly do pocitu tupého tlaku kdesi v zátylku. Z dálky slyšel houkání poplašných sirén. Komputer frizoboxu stačil včas upozornit bezpečnostní orgány na přepadení kanceláře inspektora školy. K budově se stahuje kruh tří set mužů vyzbrojených nejmodernějšími prostředky vojenské techniky. Je jich na tebe příliš mnoho, chlapče. Ano, jsi dobrý, nikdy bych netušil, že kyborg je skutečně schopen takového výkonu. Jenže na implozní bomby, zmrazovače a vibrátory jsi krátký.

Zašklebil se. Snad to měl být úsměv.

„Nemůžu otevřít. Utrhl jsi zdroj energie.“

Bevilaqua malátně ukázal na kabel, který čouhal ze stěny v místech, kde ještě před několika minutami stál frizobox. Zavrtěl hlavou.

„Nikdy nebudeš mít svou tvář, jedenadvacítko. Nikdy se odsud nedostaneš. Můžeš mě zabít, ale to na věci nic nezmění. Co ti to pomůže? Slyšíš? Naši chlapci už jsou tady.“

Za dveřmi se ozval hromově silný hlas reproduktoru:

„Ustupte k protější stěně. Až napočítám deset, uvolníme vchod!“

„Frizobox je těžký, ale vibrátor si s ním poradí. Pojď raději sem ke mně, nebo se ti ještě něco stane.“

„To mě dojímá, že se tak staráte,“ podotkl Thomas.

Hlas za dveřmi vzrušeně počítal:

„Šest... sedm...“

„Pojď sem ke mně blíž,“ opakoval Bevilaqua. „Ale co na tom záleží. Táhni třeba k čertu.“

Thomas však neodstoupil od frizoboxu. Naopak, opřel se o skříň dlaněmi a nohama se doslova zabořil do podlahy. Jeho tělo vytvořilo oblouk nachýlený v úhlu pětáctýřiceti stupňů.

„Osm... devět... deset!“

Vibrátor na několik sekund zavyl, celá stěna se roztrásla a velké koláče omítky s rachotem padaly na zem. Frizobox poskakoval po podlaze, jako by to bylo zvíře mučené elektrickým šokem, avšak kyborgovy paže ho nemilosrdně tiskly k zárubni dveří.

Pak nastalo ticho. Oblaka bílého prachu se zvedala od podlahy. Thomas uvolnil svůj tlak.

„Přinesou nový vibrátor. Přinesou jich deset nebo sto, když bude potřeba,“ poškleboval se mu Bevilaqua. Chtěl ještě něco uštěpačně podotknout, když tu se stalo něco neočekávaného.

Dveře frizoboxu se otevřely.

Vibrátor zřejmě tak důkladně otrásl vnitřním mechanismem boxu, že poškodil zámek a těžké, supravodivě izolované dveře tiše rozevřely Thomasovi svoji náruč.

V oblacích vápenného prachu se zaleskly ploché krabice s tvářemi.

Kyborg na chvílku strnul a pak pomaličku pozvedával ruce, jako by chtěl všechny ty krabice uchvátit v jediném objetí. Brzy se ale ovládl, hrábl rychle dovnitř a vytáhl namátkou jednu jedinou.

Bylo to kovové pouzdro bez viditelného uzávěru anebo pantů, tak přesně opracované, že by se člověk mohl poranit, kdyby po

hraně přejel bříškem palce. Nikde nebyl žádný nápis, jen na jedné z plochých stran byl vyleptán třírozměrný portrét tváře, která byla uvnitř.

Thomas se na ni zahleděl. Pomalu se obracel a zvolna kráčel k Bevilaquovi, nespouštěje z tváře oči.

„Je to fešák, vid’“, poznamenal inspektor. „Všichni kyborgové jsou fešáci... pokud ovšem slouží zkoušky. Pak jim tvář odborně implantují... Kdežto ty, kamaráde, se na ni můžeš jenom dívat.“

„Opakujeme uvolňovací operaci“, ozval se hlas za dveřmi. „Upozornuji, že opakujeme uvolňovací operaci.“

„Kdo mi může tvář implantovat?“ zeptal se Thomas.

„Kterýkoli autorizovaný biochirurg.“

„Jméno a adresu... Rychle!“

Stál nad Bevilaquou mírně rozkročen, lesklé pouzdro s tváří pod pravou paží. Levici zvolna svíral do pěsti. Inspektor si uvědomil, že snad nevyčerpal veškeré možnosti utrpení, že ten netvor by mohl...

„Ustupte k protější stěně“, upozorňoval reproduktor. „Zahajujeme odpočítávání. Jedna... dvě...“

„V zásuvce... žluté desky“, zašeptal Bevilaqua.

Kyborg přistoupil ke stolu, bez viditelné námahy ho postavil na nohy a otevřel zásuvku. Desky ze žlutého plastiku ležely úplně navrchu. Byly řádně ohmatané. Brána do ráje, napadlo Thomase, je pěkně špinavá. Ale to zřejmě patří ke stylu podnikání téhle vypečené firmy.

„Dagmar Sakade...“ četl polohlasně. „To je zvláštní jméno, nemyslíte, Bevilaquo?“

„Má docela dobrou pověst jako biochirurg. Na jménu snad nezáleží.“

Hovořili klidně, neuspěchaně, jako kdyby seděli nad šálkem kávy. Kyborg nedovedl být neklidný. A Bevilaqua? Tomu už bylo všechno jedno. Hlas podporovaný zesilovačem jednotvárně odpočítával sekundy.

„Čtyři... pět...“

Thomas sklápěl desky a vrátil je do zásuvky. Nemusel si poznamenat adresu doktorky Sakade. Pamatoval si všechno, co si pa-

matovat chtěl. Nu, a nic si nechtěl pamatovat tak důkladně a ne-
vymazatelně jako adresu doktorky Sakade.

„Budou tady už brzy,“ poznamenal lhostejně.

„Šest... sedm...“

Přistoupil k Bevilaquovi a doširoka roztáhl prsty pravé ruky.

„Vy jediný víte, kterou tvář jsem si vybral,“ řekl takřka omluvně,
popadl inspektora za hrdlo a silně je stiskl.

Poslední, co Bevilaqua spatřil, bylo bělostné vejce příšerně
ozdobené živoucíma lidskýma očima, okrouhlou nozdrou a šter-
binou úst, ve které se leskly nepřirozeně pravidelné a bílé zuby.

„Osm... devět...“

Poslední číslo zaniklo ve výbuchu vibrační bomby.

Frizobox zprudka padl jako nakopnutá lepenková krabice a oce-
lová dveřní zárubeň se vysypala z hroutícího se zdiva. Pětice mužů
v neprůstřelných oděvech vpadla do místnosti, samopaly připra-
vené k výstřelu, vojáci vypadali docela směšně jako nějaké zvět-
šené hračky pro děti nebo masopustní maškary. Jenom na jejich
zbraních nebylo nic pro zasmání.

Byla to sehraná pětice. Jejich pohyby byly strojově přesné. Kaž-
dý věděl, kam má jít a co má dělat, aby kryl předem stanovený
palebný sektor a neohrožoval přitom svého druha. Šlo to těm
mládencům jako po drátkách – dva obsadili rohy a další dva kryli
velitele skupiny, který zůstal nedaleko dveří. Škoda jen, že v míst-
nosti nebyl nikdo, kdo by jejich dovednost ocenil. Bevilaqua sice
nebyl ještě mrtev, protože život neodchází s nedůstojnou překot-
ností ani z těla muže s rozdrčenými šíjovými obratli, avšak oči měl
nevidomě upřené ke stropu.

Velitel s podezřením hleděl na psací stůl a pokynul levému
krajníkovi, aby postoupil kupředu. Ten ale brzy zavrtěl hlavou.
Ne, kyborg tady není.

„Záhada zamčeného pokoje, poručíku,“ poznamenal, dávaje
najevo znalost klasické literatury.

Poručík chvílku přemýšlel a pak ukázal hlavní samopalu na
frizobox:

„Je tady, nikde jinde nemůže být.“

Ano, to bylo jediné pravděpodobné vysvětlení. Padající frizo-

box mohl strhnout kyborga a vmáčknout ho do podlahy jako bezmocného brouka.

Trvalo to několik minut, než se dostavili dva víceúčeloví roboti a frizobox zvedli. Jenže na tom místě, kde dvoutunová skříň ležela, nebyla placka bioplastu a karbonitových vláken, jak vojáci čekali. Nebylo tam nic.

Vlastně ano, něco tam přece jenom bylo: díra, nepravidelný vlom do podlahy.

„Sakra,“ vydechl poručík, „že nám ten parchant vyklouzl tou dírou? Co je to za díru? Kam vede, dokáže mi to někdo říct?“

Láteřil jenom proto, aby uklidnil nervy. Jeho prsty už ale rejdlily po klaviatuře terminálu, odřeného častým používáním.

„Databanka připravena,“ zašveholil terminál.

„Blok dvanáct, podzemní, plán inženýrských sítí...“

Takřka okamžitě na miniaturní obrazovce zazářil požadovaný výkres.

„Vidíte?“ zaburácel poručík vítězně. „Tudy vede kanalizace. Databanko? Kritické body kanalizace se zvláštním zřetelem na oblast bloku dvanáct.“

„Požární nádrž číslo sedm. V případě blokády uzávěrů vnějšího okruhu a současného otevření ventilu dva, osmdesát šest a sto dvanáct dojde k zaplavení kanalizace v udané oblasti.“

„Proveďte,“ vyšťekl poručík, vyťukáváje svůj identifikační index, který ho opravňoval udělovat příkazy všem systémům školy prostřednictvím ústředního počítače.

Takřka okamžitě se ozval táhlý hukot. Stovky tun vody se vyvalily z požární nádrže. Počítač otevíral a zavíral těžké příklopy a ventily a dirigoval příval do míst, kudy prchala jedenadvacítká.

„Jakou má šanci?“ zeptal se poručík terminálu, „jakou šanci má kyborg, který vstoupil do stoky v bodě bé dvanáct třicet čtyři na šest v době sekunda nula minus tři sta sekund až šest set sekund?“

„Voda ho dostihne nejpozději v bodě bé dvanáct třicet čtyři na šestnáct,“ odpověděl terminál.

„Tak jsme ho přece jenom dostali, parchanta,“ poznamenal poručík a unaveně si sňal celohlavovou přilbu. „Teď se musíme postarat o pana Bevilaquu.“

Dal několik stručných příkazů robotům. Udělali ze svých teleskopicky vysouvateľných paží improvizovaná nosítka a drobnými cupitavými krůčky ho odnášeli k resuscitačnímu vozu, který už čekal před budovou. Vojsáci se na ně dívali a mysleli na to, s jakými pocity se Bevilaqua bude vracet sem, do kybošky, až jeho mozek vyjmou spolu s dalšími použitelnými orgány a vloží ho do bioplastického těla. Takový je už život, pomyslel si poručík. Z Bevilaqui bude kyborg a já se stanu inspektorem, když pánbůh dá a udělí mi kapičku štěstí.

Doktorka Sakade se dověděla o incidentu v osmé kybošce ještě večer toho dne, kdy se kyborg číslo jedenadvacet vzbouřil a odmítl se podrobit zrušení. Nebyla tou zprávou o nic víc vzrušena než kterýkoli z jejích dvou set kolegů v zeleném distriktu, kteří zprávu také dostali. Mechanicky poškozený kyborg se ukryl v kanalizaci a zahynul ve vodě. Vrak nebyl ještě nalezen, ale usilovně se po něm pátrá. Zdá se, že poškozený žák-kyborg se pokusil odcizit tvář. Doloženo to však není, protože životní funkce jediného lidského svědka události byly vzbouřeným žákem-kyborgem přerušeny.

Tak nějak zněla ta zpráva, jedna ze stovek podobných zpráv, které se na informačním displeji toho večera kmitly. Doktorku napadlo jen to, že na té osmé kybošce mají pěkný svinčák, když tam k podobnému incidentu může dojít, a vůbec, že celé kyboškolství je v rukou pitomců, které by bylo třeba vyházet a přeložit ke správě kanalizací a odkalovacích stanic. Také v následujících několika dnech se kratičké informace o neúspěšném pátrání po vraku kyborga dostaly do večerního zpravodajství, ale doktorka Sakade jim nevěnovala už ani špetku pozornosti. Tak se stalo, že když navečer šestého dne od incidentu doktorka Dagmar Sakade stanula tváří v tvář vzbouřenému žákovi-kyborgovi číslo jedenadvacet, vůbec ji nenapadlo, že jde o toho kyborga, který zabil inspektora osmičky a proboural se do kanalizace.

Když se toho večera vrátila domů, cítila zvláštní pach, jakousi sychravinu, plíseň, nebo dokonce puch výkalů a splašků. Napadlo ji, že se porouchala klimatizace. Hněvivě otevřela skříňku ovlá-

dacího panelu a s překvapením shledala, že klimatizace funguje správně a že pokud lze věřit zelenkavým číslicím displeje, odsává vzduch dokonce na plný výkon. Její čidla zřejmě také zachytila ten puch a řídicí centrum se snaží ze všech sil závadu odstranit nebo alespoň zmírnit. Doktorka zlostně semkla rty a odpocho- dovala k záchodu. Odpad se zřejmě ucpal. To bude zase nadělení.

Prudce otevřela dveře.

Tam, kde ještě ráno byla porcelánová mísa a růžový chlupatý kobereček na hladkých dlaždičkách, zel v podlaze mokravý otvor, vydechující odporný puch. Rozbité dlaždice a trosky mísy se kupily u stěn. Vypadalo to, že v kanalizaci vybuchla puma.

„Neotáčejte se, zachovejte klid,“ ozval se za jejími zády tichý hlas.

Jenže doktorka Dagmar Sakade patřila k tomu druhu žen, které se otočí hned, jakmile jim někdo poručí, aby se neotáčely, a neotočila by se jen tehdy, kdyby ji někdo nařídil, aby se otočila. Zřejmě nemohla být jiná. S krásnou a profesionálně úspěšnou ženou je vždycky těžké pořízení.

Otočila se tedy a spatřila žáka-kyborga jedenadvacítku.

Vypadal, jako kdyby vylezl z kanálu, a vskutku z kanálu vylezl. Jeho vejčitá hlava už nebyla bělostná, protože ji pokrývala nepravidelná vrstva nazelenalého slizu: vytvářela na něm plastickou mapu kteréśi neznámé planety s moři a kontinenty. V ruce křečovitě svíral lesklou kovovou krabici. Upřeně na ni upíral modré oči. Nemrkal. Ostatně ani nemohl mrkat, protože oční víčka, spolu se všemi dalšími náležitostmi lidské tváře, spočívala uvnitř té kovové krabice a čekala, až je nějaký obratný biochirurg spojí s podkladem umělé lebky.

„Pacienti ke mně zpravidla vcházejí dveřmi,“ podotkla Dagmar chladně. „Po dvanácti letech praxe jste jediný, který vylezl ze záchodové mísy. V kyboškole vás naučili podivným způsobům. Kde máte akreditiv, absolvente?“

„Nejsem absolvent,“ řekl Thomas. „Jsem žák-kyborg, číslo jedenadvacet na osmičce.“

Teprve teď doktorce svítl.

„Vy jste utekl a... zabil jste inspektora...“

„Nechtěl mi vydat tvář.“

Rychle přelétla pohledem jeho postavu. Nikde neviděla žádnou zbraň, ani za opaskem, ani v záhybech provlhlé haleny. Trochu ji to uklidnilo, ale skutečně jen trochu. Dobře věděla, že příšera, která si dovede prorazit cestu kanalizačním potrubím, nepotřebuje žádnou zbraň. Ne nadarmo se žákům-kyborgům vštěpuje zásada PAMATUJ, ŽE JSI BOMBA. Jsou vedeni k mírnosti a škola dělá všechno pro to, aby v nich upevnila a prohloubila složitou síť zábran, které jim znemožňují chovat se agresivně. Tenhle žák-kyborg však nevypadá na to, že je mírný a má zábrany.

Navíc strašlivě smrdí.

„Jdi do koupelny. Ne, nejdřív se svlékni, hned tady na místě. Ty svoje hadry hod' tam do té díry,“ ukázala na otevřené dveře záchodu.

Zaváhal.

„Na co čekáš? Stydíš se svléknout před cizí ženou? Nezapomeň, že jsem lékařka a ty... ty jsi mizerný žák-kyborg, číslo jedenadvacet na osmičce.“

„Jmenuju se Thomas,“ řekl kyborg. Levou rukou si rozepínal knoflíky haleny. Krabici však nepouštěl z ruky. Dagmar si toho všimla a ušklíbla se.

„Bojíš se, že ti seberu tvůj poklad, Thomasi? Jsi blázen. Nikdy bych se toho neodvážila. Víím, že bys mě mohl zabít dřív, než bych stačila mrknout. A ty bys to udělal, vid', Thomasi? Ty nemáš zábrany. Jak to, že si říkáš Thomas?“

„Jmenuju se Thomas. Vždycky jsem se tak jmenoval.“

Svlékl halenu a jediným rozmachem ji hodil do otvoru. Samozřejmě se trefil. Kyborg se vždycky trefí.

Dívala se na jeho tělo bez valného zájmu. Kdyby to byl muž, snad by ji vzrušila hrud' porostlá řídkou plavou srstí, snad by ocenila jeho svalnatá ramena, možná by ji zaujaly provazce žil vystupující pod kůží nad předloktím. Thomas ale nebyl muž. Byl to kyborg.

Rozepnul si přezku opasku a stáhl ze sebe kalhoty. Poprvé měl neohrabané, až chlapecky legrační pohyby, když tahal svoje dlouhé hnáty z mokrých nohavic.

„Měl ses nejdřív zout,“ podotkla. Odkopl plastové tretry a stál

tam před ní nahý, jak ho v továrně stvořili, s kovovou krabicí pod pravou paží. Prohlédla si ho od hlavy k patě.

„Neudělali tě špatně, dali si záležet,“ podotkla. „Jenom s tím přirozením to trochu přehnali. Stačilo by ti poloviční.“

„Jsem přece chlap, ne,“ vyjel na ni nevlídně.

„Jsi kyborg, Thomasi, žádný chlap. Jak to, že víš, jak ses jmenoval? No tak alou, marš do koupelny, smradochu, povídat si můžeš i ze sprchy.“

Poslušně se otočil a řádkal po tlustém koberci opravdu tak, jako by to byl chlapeček, který se právě vrátil z nějakého prázdninového tábora, kde se čtrnáct dní nemyl a nepřevlékal, a je právě donucen svou maminkou k důkladné hygienické očištění, jak podobnému úkonu říkají vojáci. Chlapeček by si však nechal vzít tu krabici. Thomas ji nedal z ruky ani pod sprchou.

Trvalo to dlouho, než přivály teplé vody, šamponů, koupelových přípravků a voňavek smyly z kyborgova těla poslední stopy po týdenním pobytu v kanálech. Doktorka Sakade byla zvědavá a chtěla vědět o Thomasovi všechno. Zmateně jí vyprávěl, co všechno v posledním týdnu zažil. Jak ho podvedli při zkouškách, které složil výtečně, ale na poslední chvíli mu řekli, že nemá jakési zábrany nebo co, a odmítli mu dát absolutorium a tvář. Nu a pak se mu podařilo na poslední chvíli vlézt do stoky. Chtěli ho vyplavit, darebáci, jenže on, Thomas, má naštěstí tak silnou energobaterii, že bez obtíží vydržel pět dní pod vodou.

„Jaká náhoda tě přivedla ke mně?“ divila se doktorka Sakade.

„Náhoda? Já jsem si našel vaši adresu v seznamu biochirurgů v inspektorově kanceláři!“

„Tak je to tedy! Ještě jednu odpověď chci znát. Jak to, že si říkáš Thomas?“

„Řekl jsem vám to přece už napoprvé. Já *jsem* Thomas! Byl jsem mechanik na Koriolanu, měli jsme havárii, přerazilo mě to na dva kusy...“

„Dobrá, dobrá... Každý kyborg byl původně člověk. Jenže kyborg si nesmí pamatovat svou lidskou minulost, rozumíš?“

„Nechápu. Proč bych si ji neměl pamatovat? Rád na ni vzpomínám.“

„Máš štěstí, že na to ti hlupáci v kybošcole nepřišli dřív. Zrušili by tě natotata. Kyborg s lidskou pamětí není ani kyborg, ani člověk. Má fyzické vlastnosti kyborga. Je silný, je rychlý, je obratný. Nedokáže se ale podřídit autoritě. Má svoje já, svoji vůli. Dovede být sobecký a útočný.“

Podala mu velikou froté osušku. Zachumlal se do ní celý, jenom ta vejčitá hlava, teď už zase bělostná, se blyštěla pod luminiscenčním stropem. Byla vedle něho maličká – dosahovala mu sotva k ramenům. Drobná, černovlasá, s velikýma tmavýma očima jen nepatrně sešikmenýma. Když mluvila, prudce gestikulovala, jako kdyby předpokládala, že musí spolubesedníka stůj co stůj přesvědčit. Kdysi znal podobnou dívku. Miloval ji, ale nikdy se mu nepodařilo ji získat. Unikala mu, vysmívala se mu. Zatracený život – tím víc ji miloval!

U dveří zazněl zvonek.

„Co je to? Čekáte nějakou návštěvu?“

Doktorka Sakade zavrtěla hlavou. Uchopil ji za ruku.

„Neotvírejte!“

Přiložila si ukazovák ke rtům.

„Jestli jsou to oni,“ zašeptala, „otevrou si sami.“

„Řeknu jim, že vás zabiju! Neodvází se rozbít dveře.“

„Ty mě nezabiješ,“ řekla mu tiše. Hleděla mu přímo do očí. Měl je bezvýrazné, kulaté jako knoflíky, živočišně chvějivé. Jeho pohled se jí ale neprotivil. Ostatně byla specialista, biochirurg...

Pustil ruku, kterou svíral. Na předloktí měla červené otlaky. Jemně si je přejela bříšky prstů levé ruky.

Nevesele se usmála a odběhla do předsíně. Napjatě poslouchal a současně kalkuloval: z koupelny na záchod je to osm kroků... Když vkročím levou nohou, došlápnu pravou nohou na okraj jámy, takže... Budou střílet. Zasáhnou mě? Kdybych se ale zmocnil doktorky a vzal ji jako rukojmí... Nemůžu ji vzít do kanálu, to je nesmysl.

Uslyšel cvaknutí dveří.

„Jste doktorka Dagmar Sakade?“

„Podle toho, že si nedovedete přečíst vizitku na dveřích, soudím, že jste pánové od policie.“

„Vnější ochrana,“ opravil ji pán od policie. „Můžeme vstoupit?“
„Nemůžete. Ledaže byste měli prokurátorem podepsaný příkaz k zatčení.“

„Nerozumím vám, paní doktorko. Přicházíme ve vašem zájmu. Zjistili jsme, že žák-kyborg jedenadvacítka z osmičky žije. Víme také, že se zmocnil tváře. Určitě se pokusí přimět nějakého biochirurga...“

„V zeleném distriktu je nás dvě stě.“

„V tuhle chvíli jsou naši lidé u každého z vašich kolegů, paní doktorko.“

„Je tedy riziko jedna ku dvěma stům, že přijde ke mně?“

„Přesně tak, paní doktorko.“

„Takové riziko docela dobře snesu.“

„Jenže naše povinnost...“

„Vaší povinností je jít do hajzlu, když vám to poručím!“

„Takhle s námi nemluvte,“ zledovatěl mužský hlas.

„Já s vámi vůbec nebudu mluvit. Zavolám rovnou plukovníka Fobassu.“

Thomas slyšel, jak mladá žena sňala sluchátko ze zdi a dotkla se tlačítka předvolby.

„Richarde? Tady je Dagmar. Poslyš, miláčku, ve dveřích se tlačí sedm mužských, jsou zpocení v podpaží a mají ploché nohy. Kromě toho s sebou nesou nějaké dělo nebo paprskomet a já se bojím, že mi rozbijí zrcadlo v předsíni. Nemohl bys to zařídit, aby odsud vypadli? Cože? No ovšem, že je všechno v pořádku, pohoda, jako obvykle... Dobrá, já ti ho předám.“

Pak už Thomas slyšel jenom:

„Ano. Ano. Ano, pane plukovníku. Ano. Rozkaz, pane plukovníku.“

Zmizeli tak rychle, jak přišli, ti muži s potem v podpaží a plochýma nohama, odnesli to svoje dělo či paprskomet, jímž vážně ohrožovali integritu zrcadla v předsíni doktorky Dagmar Sakade. Zabouchla za nimi dveře a bezpečnostní uzávěr zasyčel, když hydraulicky ovládaná táhla vsouvala ocelové jazyky závor do karbonitových lůžek.

Thomas vyšel z koupelny.

Dagmar se opírala zády o dveře. Zprudka oddychovala.

„Myslela jsem, že umřu strachem,“ řekla.

„Proč jsi z nich měla strach?“

„Měla jsem strach o tebe, hlupáčku.“

Žárlivost mu sevřela srdce. Srdce? Neměl žádné srdce, jenom mimořádně silnou energobaterii. Buď jak buď, žárlil jako primán v operetě.

„Kdo je ten plukovník?“

„Užitečná známost. Pracuju někdy pro armádu, rozumíš? Pro speciální jednotky.“

„Proč jsi mu říkala miláčku?“

„Měla jsem mu říkat ty lumpe? Ale teď už přestaň hloupě mluvit a pojď ke mně. Chci se přesvědčit, že opravdu nemáš žádné zábrany. Chci vidět, jestli ti toho tvého sportovce neudělali jenom pro parádu. Pomiluj mě teď hned, tady na místě.“

Kombinéza se na ní rozpadla a šelestivě se jí snesla k nohám. Uvolnil osušku. V šeru předsíně se zabělala jeho hrud', poznamenaná tmavou skvrnou v místech, kam před týdnem vnikl projektil Bevilaquovy pistole.

Když k ní přistoupil, uvědomil si, že k tomu, co má v úmyslu učinit a po čem touží, potřebuje obě ruce. Poprvé po sedmi dnech položil kovovou krabici s tvář na zem a pustil ji z ruky. Teprve teď se cítil nahý a strašlivě ohrožený. Potřeboval se někde ukrýt, potreboval někoho zabít, potreboval někoho milovat.

Uchopil ji za pas do horkých, suchých dlaní, bez námahy ji pozvedl a nasadil ji na sebe.

Nešlo to snadno, zdaleka to nešlo snadno. Řečeno technickým slangem, oba systémy, které vstoupily do interakce, byly rozměrově inkompatibilní, však také první výkřiky, které ze sebe Dagmar Sakade vyrazila, rozhodně nebyly známkou blaženství. Ale vše se v dobré obrátilo a odbornice na biochirurgii se brzy přesvědčila zde, v předsíni a později několikrát na posteli v ložnici, že uprchlý kyborg věru nemá jen na parádu onu část svého bioplastového těla, již ona, Dagmar, posměšně, avšak se sympatií nazývá sportovcem.

* * *

Mají kyborgové potřebu spánku? Ano i ne. Jejich bioplastové tělo nepotřebuje odpočívat. Lidský mozek uzavřený do karbonitové schránky má ale stejné nároky jako kterýkoli jiný mozek ve schránce kostěné, tím spíš, je-li unaven silnými dojmy. A tak na rozhraní noci a rána usnul i Thomas.

Když se probudil, slunce už stálo vysoko na obloze, jeho paprsky se pracně prodíraly ztmavými okny. Slastně vdechl vůni dámské ložnice, vůni parfémů, líčidel, hebkého prádla.

A pach kovu.

Prudce se posadil. Pět mužů v neprůstřelných krunýřích na něho mířilo svými samopaly. Thomas si uvědomil, že patří k jiné ozbrojené složce než školní bezpečáci. Mají krunýře barvy žluté, kdežto školní bezpečáci byli oranžoví.

Rozhlédl se kolem sebe, ale Dagmar byla pryč. Ani kovovou schránku s tváří nikde neviděl.

Přetáhl si pokrývku přes klín, aby zakryl svou nahotu. Jeden z ozbrojenců se tomu zasmál, ale Thomas nedokázal rozeznat, který z nich to byl. Celohlavové přilby zakrývaly vojákům tvář.

Dagmar stanula ve dveřích, půvabná, svěží, usměvavá. Přes rameno jí nakukoval muž v modré uniformě. Měl krásnou mužnou tvář, jak si Thomas nenávistně uvědomil.

„Můj miláček se probudil!“ šveholila Dagmar. „Není krásný, Richarde? A jak je výkonný! Po všech stránkách, můžeš mi věřit, vyzkoušela jsem si ho.“

„Ty jedna hnusná děvko, ty jsi mě práskla,“ řekl Thomas.

„Miláček se hněvá,“ konstatovala Dagmar věčně. Chtěla vstoupit do místnosti, ale důstojník ji zadržel.

„Nesahejte na ni, nebo vám urazím pracku,“ houkl na něho Thomas.

„Zajímavé,“ podotkl důstojník. „Žárlivý kyborg. S takovým případem jsem se ještě nesetkal.“

„Lodovic je mimořádný případ se vším všudy,“ přisvědčila Dagmar. „Budeš mi za něho vděčný. A ty taky, ty jeden nabručený trumbero, mi budeš děkovat, že jsem tě zachránila před policií a ještě jsem ti sehnala místo.“

„Zachránila před policií?“ opakoval kyborg nechápavě. „A co tihle...“

„Ozbrojené složky vnější ochrany, pane Thomasi. Protože jste dosud civilista, představím se já: plukovník Richard Fobassa. Budu rád, když se začleníte do mé jednotky, pane Thomasi. Jsem o vašem případě podrobně informován. Vaše minulost... jako člověka mi imponuje, a tím více mě zaujaly výkony, jež jste podal v uplynulých sedmi dnech.“

„To je ten člověk, s kterým jsi mluvila...“

„Jistě,“ smála se mladá žena. „Jakmile slyšel smluvené heslo pohoda, byl tu jako na koni. Choval se diskrétně, jinak to ani nedovede. Počkal, až se probudíš docela sám od sebe.“

Thomas si ovinul příkrývku kolem pasu a vstal z postele.

„Nezabijete mě?“

Plukovník Fobassa se rozesmál.

„Ale pane Thomasi! Jste především kyborg. Už jste zemřel, takže vás nikdo zabít nemůže, leda snad zrušit, to za prvé. A za druhé – pro mě jste cenný jenom v provozuschopném stavu. Myslíte snad, že bych se osobně obtěžoval, kdybych měl zájem na vaší likvidaci?“

„A tihleti...“ ukázal Thomas na ozbrojence.

„To je moje osobní stráž. Chlapci, můžete odejít. Pan Thomas se bude chovat rozumně, nemám pravdu?“

Vojáci navyklými pohyby zaklesli samopaly do držáků na zadní pláty krunýře a vypochoďovali z místnosti.

„Kde je moje tvář?“ vzpomněl si Thomas.

Teď si všiml, že krabice leží u dveří.

Dagmar ji zvedla a přitiskla si ji k hrudi.

„Představ si,“ řekla plukovníkovi, „že miláček Lodovic ji celý týden nepustil z ruky. Držel ji a držel jako dítě hračku.“

„To dokáže jenom kyborg,“ poznamenal plukovník.

„Kdy mi ji nasadíte?“

Plukovník si vyměnil s lékařkou kratičký pohled. Je už klidný, ptal se plukovník beze slov. Jako beránek, odpověděla lékařka.

„Voják nepotřebuje tvář, Thomasi.“

Poprve neužil slov „pane Thomasi“. „Ostatně budete sloužit na

stanicích vnější ochrany. Tam se bez tváře dobře obejdete. Je vás tam mnoho takových, jako jste vy. Každý z nich zběhl z kyboškoly, každý z nich má za sebou zajímavé osudy. Nebudete se mezi nimi nudit. Jsou to hodnotné kusy.“

Kus jménem Lodovic Thomas upřel na Dagmar svoje uslzené oči. Nervózně se zasmála.

„Richard to s tebou myslí dobře, drahý. Věř mu. Tvář by ti jenom překážela. Ostatně, podívej, jak je ošklivá.“

Jediným hmatem otevřela bezpečnostní uzávěr kontejneru a vysypala obsah na zem.

Beztvarý rosol dopadl na podlahu, pleskl a pomalu se roztékal. Jeho růžová barva rychle šedivěla, zakrátko zhnědla. Lékařka lhostejně pozorovala tu proměnu. Tahle tvář už byla stejně k ničemu, když ji kyborg tahal týden po kanálech.

Uvažovala o tom, jak mu asi je. Nemá asi nejlepší pocity. Tohle je ale rozhodně zdravá lekce. Musí si uvědomit, jak to s ním doopravdy je, a čím dřív dojde k poznání pravdy, tím líp pro něho.

Takový už je život.

Není lehký ani pro člověka, ani pro kyborga.

„Tak vidíš...“ řekl kyborg tiše, dívaje se na zničenou tvář. „Tak vidíš, moje lásko. Já jsem ti tolik věřil, že od tebe dostanu tvář. Dal bych ti za ni srdce.“

Lékařce škublo v koutcích, ale ovládla se, dalo jí to ovšem dost práce. Kyborg řekl něco moc směšného. Nemá přece žádné srdce.

Vzhlédl k ní a řekl prudce:

„A já ti to svoje srdce přece dám.“

Plukovník vykřikl a sevřel lékařku za paži. Kdyby byl kyborgem, stačil by ji strhnout nazad. Jenže plukovník nebyl kyborg. Byl to člověk.

Lodovic Thomas se chytil za hrud', vtlačil prsty mezi karbonitová žebra a jediným trhnutím je odtrhl od sebe. Pak vrazil dlaně do rány až po zápěstí, nahnátl energobaterii a vyrval ji ven.

„Já...“ vykřikl, a to bylo jeho poslední slovo.

Kyborg by neměl říkat „já“, tím méně voják-kyborg, pomyslel si plukovník, a to byla jeho poslední myšlenka. A Dagmar Saka-de, biochirurg v úvazku sil vnější ochrany? Ta si nepomyslela

vůbec nic, jen před očima se jí matně mihl vizuální vjem plakátu, jejž zahlédla na kterési inspekční návštěvě kyboškoly. PAMATUJ, ŽE JSI BOMBA, tahle slova na něm byla napsána.

Baterie dopadla na podlahu a vybuchla s prudkostí, kterou bylo možno očekávat.

BROWNŮV POHYB

Jorge Luis Borges patří k autorům, kteří mě silně zasáhli. S jeho Bábelskou knihovnou jsem se potkal v Labyrintu, v té úžasné sbírce sestavené Adolfem Hoffmeisterem na počátku šedesátých let, bylo mi sedmnáct, když vyšla, a Bábelskou knihovnu jsem si zamiloval snad víc než kterýkoli z ostatních skvělých příběhů této knihy. Zaujala i mého otce, který ji přečetl a divil se:

„To je zvláštní! Vždyť to jsou sami neznámí autoři a píší tak úžasné věci!“

Velká byla naše izolace v té době...

Bábelská knihovna obsahuje vizi imaginárního světa, ve kterém jsou obsaženy knihy sestavené všemi variacemi 23 písmen. Je to nekonečný svět, v němž bloudí knihovníci chtiví najít aspoň jedinou knihu obsahující kloudný text, nebo dokonce knihu knih, ve které je sestaven katalog všech knih shromážděných v této Bábelské knihovně.

Byl bych padlý na hlavu, kdybych předstíral, že jsem Brownův pohyb nepsal bez zřetele na Borgesovo mistrovské dílo. Je to parafráze, nebo snad „pocta Mistrovi“, a pohrál jsem si zde i s archaickým, místy artistním literárním stylem. Je to ale i jiný plán, než pouhé zahledění jednoho pošetilého muže do vize, vycházející z představy Brownova pohybu postrkujícího částičky prachu ve vzduchu. Je tu i reflexe nepochopení nefantazijních lidí vůči fantastovi. Jistě pramení z dětských zážitků. Naše rodina žila v nekrutějších dobách padesátých let ve vesnici Slapy. Můj otec, spisovatel Vladimír Neff, tam nebyl vystaven žádnému pronásledování, to jistě ne. Ale to absolutní nepochopení ze strany těch poctivých kovozeďmeďců tam bylo. Jednoho dne přišla za ním deputace.

„Víte, pane Neff, lidi by rádi věděli, co děláte.“

„Co dělám? No, píšu knihy,“ odpověděl jim.

„To my víme,“ řekli oni. „Ale co děláte?“

Necítil k nim žádnou nechuť. Je to jistě těžké pochopit práci spisovatele pro člověka, který je zvyklý – dejme tomu – orat, a že se to tenkrát ještě dělalo postaru, oralo se pluhem taženým koňmi anebo

dokonce kravkou. Ale zase na druhou stranu, literát se může nad tou mírou nepochopení pozastavit, zadumat, nebo dokonce zasnít.

Což se mi stalo v téhle povídce.

Knihovna svěřená péči Jana Kaufmana je umístěna do čtyř sálů rozlehlého žerotínského zámku v B., ozdobených nástropnými malbami vlašského manýristy Nicolly Sacchiniho, proslulého snahou stejně neúnavnou jako neúspěšnou napodobit obžernou obrazotvornost velkého Arcimbolda, který ani zde, v B., se nedokázal odpoutat od klasických regulí, takže jeho dílo, ač umístěné na stropě, jen pramálo povznáší ducha a dnes má nějakou hodnotu, ach, jen proto, že je tolik staré, a dokonce i tato pochybná hodnota je ještě více zpochybněna, neboť Sacchiniho dílo je poškozeno vlhkem, plesnivinou a nešetrnými zásahy mužů devatera řemesel, zejména pak zedníků, elektrikářů a instalatérů, takže například Junona má zvlněnou hrud' protknutou kanalizační přípojkou; a snad právě proto bohyně hledí tak melancholicky dolů, na čtyři rozměrná plátna Petra Brandla, znázorňující život v zámecké kuchyni, stáji a čeledníku, na plátna takřka neznámá, jež Brandl namaloval patrně jen pro svou zábavu, takříkajíc bokem, v přestávkách při práci na oltářním obraze pro přilehlou kapli svatého Jana Křtitele.

Jan Kaufman, muž přeučený, spravuje svazky svezené do zámku v B. ze šesti jiných zámků a šlechtických letních sídel z širokého okolí, díky šťastnému a ve své době i poněkud riskantnímu rozhodnutí kteréhosi činitele, kterému bylo z jakýchsi příčin líto knih, jež byly určeny pro papírnu ve Štětí.

Před dvaadvaceti lety byl sestaven katalog knihovny, ale o jeho dalším osudu nejsou zprávy, takže lze předpokládat, že katalog se ztratil. Jan Kaufman zato uchovává několik šanonů s korespondencí vedenou s rozmanitými odbornými institucemi v hlavním městě, které se – jak je z korespondence patrné – chystají k důkladné katalogizaci na základě rozsáhlé rešerše v zájmu poz-

dější exploatace zdejších literárních pokladů, při níž bude využito nejmodernějších technických prostředků, jako například komputer s bublinovou pamětí, takže jednou bude možno – obrazně řečeno – stisknutím knoflíku vyhledat a elektronicky dopravit na učencův stůl, umístěný řekněme v Prešově, xerograf kterékoli stránky kterékoli knihy, aniž se řečený učenec bude muset štrpácírovat do B. a tam zdlouhavě vyjednávat s Janem Kaufmanem, knihovníkem ze staré školy, jehož kvalifikace je – žel – nedosta- tečná a neodpovídá požadavkům moderní doby. Jenže ty četné instituce se sídlem v hlavním městě se dosud mezi sebou nedo- hodly, která z nich a za jakých podmínek se ujme toho odpověd- ného úkolu, takže o knihovnu se i nadále stará Jan Kaufman, který zde v létě větrá a v zimě topí, pastičky na myši klade prů- běžně a občas podniká zápas s leteckými armádami molů, para- zitujících na knižních hřbetech.

Většinu svého času Jan Kaufman tráví sedě na židli s vyřezáva- ným opěradlem, jež je tuze nepohodlné, takže delší dobu na židli dokáže odpočívat jenom člověk se zády znecitlivělými dlouhým cvikem.

Jan Kaufman sedí a dívá se na částečky prachu, kterak tančí v širokém pruhu světla, dopadajícího do největšího sálu přivře- nou okenicí. Je jich bezpočet, určitě statisíce, možná miliony. Některé stoupají, jiné klesají, ale většinou jen zmrtvěle ulpívají v prostoru, jsouce nadsázeny molekulami kyslíku, dusíku, kyslič- níku uhelnatého, neboť kamna nejsou právě v nejlepším pořádku. Knihovník na ně hledí upřeně, s velkým zájmem, bez pohnutí, po celé hodiny.

V celém B. si lidé o Janu Kaufmanovi povídají, že je cvok. Knihovník o tom ví, ale nevadí mu to. Pravda, před lety, kdy začal se svým pozorováním, snažil se vysvětlit spoluobčanům účel svého počínání a vedl o něm improvizované přednášky v místním hos- tinci Jednota, ale dostalo se mu převážně posměchu, někdy útrp- nosti, nikdy však porozumění.

„Vedle nekonečně velkého a nekonečně malého známe ještě nekonečně složité, a ač se to zdá být protismyslné, právě toto třetí nekonečno je větší obou předchozích,“ vykládal Jan Kaufman

zdejšími traktoristům a ošetřovatelům telat. „Z hlediska fyzikálního i filozofického není ovšem počet částic prachu v pruhu světla mnou pozorovaném nekonečný, avšak jejich vzájemné vztahy se mění v čase důsledkem molekulárního pohybu plynných částic obsažených ve vzduchu, takzvaného Brownova pohybu, podle Roberta Browna, jemuž se říká kníže botaniků a jenž se proslavil tím, že jako první pozoroval roku 1827 pohyb mikroskopických částic v kapalinách s správně je spojil s pohybem molekul. Prach se lidskému oku jeví jako souvislá šedá plocha v pruhu světla pronikajícího škvírou mezi okenicemi, a to má svůj důvod – jeho částice jsou ve vzduchu rozmístěny víceméně pravidelně. Avšak pohyb molekul je ustavičný a nekonečně složitý a stejně nekonečně složité jsou vztahy mezi částicemi. V průběhu času se může – ba musí – stát to, že některé se k sobě přiblíží a jiné vzdálí, takže ve svém úhrnu vytvoří obraz.“

Při této představě Jan Kaufman růžověl v lících a zvyšoval hlas, to také proto, aby překřičel smíšky, kteří se už začínali ozývat.

„Pozorujte obrázek v novinách. Je také složen z bodů! Jednou nastane okamžik, možná prchavě krátký, kdy se částičky prachu seskupí také do obrazu složeného z bodů. Bude to možná obraz nějakého bezvýznamného výjevu, ale s ohledem na nekonečnost možností to stejně pravděpodobně bude i obraz mystéria z minulosti, přítomnosti, ano, i budoucnosti. Mohu spatřit obraz svého zrození anebo požáru této hospody, obraz vraždy Caesarovy, Libuši věstící slávu Prahy anebo tvář obyvatele dálného světa. Může to být obraz výjevu skutečného, nebo neskutečného, takže si lze představit, že vy, pane Znamenáček, se mi ukážete v podobě ženy, zvířete nebo stromu. Mohu spatřit obraz zániku vesmíru, mohu...“

Zbytek výkladu, když Jan Kaufman ve svých opětovaných pokusech vysvětlit spoluobčanům smysl svého konání dospěl do tohoto bodu, zanikl v tartasu hlasů, protože spoluobčané se začali předhánět v návrzích, co všechno by se mohlo objevit před očima zámeckého knihovníka, a pokud byly právě přítomny děti, které sem přišly se džbánem tatínkovi pro pivo, špicovaly uši, neboť mnohé návrhy byly pikantní, zbarvené humoristicky.

Časem Jan Kaufman pochopil, že se mu nepodaří překonat hradbu neporozumění, a když se ho někdo zeptal: „tak co, pane Kaufman, jak je to s tím vaším nekonečnem, už jste něco uviděl?“, plaše se usmál, pokrčil rameny a odvětil, že ještě ne, ale že s plynutím času se zvyšuje pravděpodobnost úspěchu, takže jeho naděje vzrůstá, místo aby byla obrušována dosavadními neúspěchy. Zámek opouštěl jenom za dnů pošmourných a deštivých, trápen představou, že prach, za daných světelných podmínek neviditelný, se možná seskupil do žádané konfigurace právě teď, v tuto chvíli, a že na další příhodný okamžik bude nutno čekat dlouho, předlouho. Ale že to byl člověk v jádře optimistický, dokázal zaplašit chmury a svůj optimismus podpořil i racionální úvahou: prach je ve svém pohybu aktivnější za slunného počasí, protože sluneční energie uvádí molekuly vzduchu do prudšího pohybu, kdežto pod mrakem jsou i molekuly jaksi línější, ospalejší.

Zato za dne slunečného nebylo možno Jana Kaufmana potkat na návsi anebo v zanedbaném zámeckém parku. To bychom ho mohli spatřit, jen kdybychom se tiše vkradli do jeho hájemství a nahlédli mu přes rameno, opatrně, aby nás nikdo nespatriil, ani on, neboť nejsme vybaveni hlavičkovou bumázkou povolující vstup, neboť – to se rozumí – jediné opatření, na kterém se shodly všechny ty velevýznamné instituce odpovědné za další osud zdejšího knižního pokladu, je přísný zákaz vstupu všem osobám povolaným i nepovolaným bez výjimky, ledaže by o výjimku požádaly.

Zajděme za Janem Kaufmanem třeba dnes, kdy slunce krásně svítí, jak ostatně v tomto požehnaném viničném kraji bývá zvykem.

Knihovník je strnulý, ruce má složené do klína. Neodvážíme se ani dýchat a postupujeme šourem, majíce nohy opatřeny plstěnými papučemi. Jsme tak blízko, že nás Jan Kaufman musí slyšet, ale on nijak nedává najevo, že by věděl o naší přítomnosti.

Tu si všímáme zvláštního sklonu knihovnickovy hlavy.

Opatrně ho obejdeme a popatříme mu do tváře.

Jan Kaufman hledí kupředu, blaženě se umívá, ale jeho zrak nic nevnímá, neboť – jak jsme právě byli pochopili – mysl vyhasla, život z něho unikl.